

# SZOLNOK-DOBOKA.

TÁRSADALMI, KÖZGAZDÁSZATI ES SZÉPIRODALMI HETILAP.

**Előfizetési árak:**  
Postán küldve, vagy helyben házhoz hordva:  
Egész évre . . . 6 frt — kr.  
Félévre . . . 3 frt — kr.  
Évnyegyedre . . . 1 frt 50 kr.  
Az előfizetési pénzek bérmentesen a kiadóhivatalhoz a legelőszörűbben postai utalvánnyal küldendők.

**Hirdetési díjak:** Egy 30 négyzetű centimeter ért elfoglaló egyszeri hirdetés díja 50 kr, ezen fölül 60 négyzetű centimeterig 1 frt s így minden megkezdett 30 négyzetű centimeternyi tér többlet után 50 kr. számítottatik. Kedvezménytől 4—10-szeri beiktatásnál 50%, 11 és többszöri beiktatásnál 100%-nyi díjengedés. Bélyegilleték minden beiktatásnál 30 kr. számítottatik.

Ismeretlen kézből jött cikkeket nem közlünk, s csak bérmentes leveleket fogadunk el.

Szerkesztőségi iroda és kiadóhivatal: Deés megyeház.

„Szolnok-Dobokamegye” hivatalos közlönye.  
s a megyei gazdasági egyesület

A lap szellemi részét érdeklő levelezések a szerkesztőséghez intézendők.

Kéziratok vissza nem adtnak. Nyiltéri rovatot nem nyitunk.

Megjelenik minden vasárnapon.

## Szépítsünk a szép izlés sérelme nélkül. \*)

Miután Deés városa, a megyék kikerekítésével, Erdély legszebb megyéje — Szolnok-Dobokának — székhelye lön: a város szépítését egyes társulatok, valamint a városi és megyei hatóságok czéiba vették s egész gonddal folytatják.

Mindenek fölött a kormánytól engedélyezett kövezeti vámjövedelméből a fobb utczák már járdákkal és kövezettel látvák el. A piac kellően kitágítva s a mézarszékek és élelmi cikkek árudái a köztérrel igen helyesen a városház mögé vannak elrejtve.

Nem tehetjük azonban, hogy bizonyos utczai és piaci ugynevezett szépítések tekintetében némi megjegyzéseket ne koczkatassunk.

A plastikai szépről ugyanis egészen más nézetben vagyunk, mint a város szépítési bizottsága vagy bizonyos konsortiumok.

Vegyük rendre a közelebbi szépítések s azonnal megfogunk győződni: hogy a nagyszerű és fönséges eszmék fogalmát a városi közegek nagy mértékben figyelmen kívül hagyták. Romboltak és változtattak a nélkül: hogy a történet és hagyományok által megszentelt emlékeket tekintetbe vették volna

Legelőbb is az ugynevezett sugárútra a Szamos innenső ágának balpartján köve-

zetnyerés végett: az óvár fönséges sziklafalát városi erővel nagy részben leszedették. A függélyes és nagyszerű merevély, melyet hajdan a Szamos hullámai mostak, s hol a monda szerint a honszerzés alkalmával a főtálos ezüst tülökből a Volga vizét a Szamosba csöpegteték, s e szertartással a hont eljegyezte; s mely hely a nemzet előtt szent volt. Innen a haza távol vidékeinek s a külföldnek is utazói ezt a pontot mindannyiszor felkeresték. Most kimélytelenül konyerés tekintetéből elferdítve s ősi magasztas jellegéből kivetkezettve lön.

A rombolás ürügyeül a sörházba levezető bizonyos éktelen kőlépcsők vannak vésve, a nélkül, hogy a lépcsők belső széleire menedékesen legalább karfákat helyeztek volna, s így némileg a fönséges sziklafal szétrontását a kényelem szinlegével ütötték — vétették volna.

Másik esetben eljárásnak tartjuk a Kastélyutczát, úgy a templom környezete s a kisdóvoda vonalán tett felesleges levágásokat s a köz- és magán épületek alapzatának aláásását és ez által az épületek megrendítését. Mintha a magánosok s az egyházak jogai s iszonyu kárai többé kérdésbe sem jönnének. A városi előjáróság minden megkérdés nélkül, a szépítés ürügye alatt aláásatja bármely épületét: hogy az utczákat és járdákat belátása s érdeke szerint rakassa le.

Ugy tudjuk: még kis városokra nézve nincsen kisajátítási törvény, s ha volna is, a középítéseknel a magános birtokosokkal alkuba kellene ereszkedni, vagy nem sikerülés esetében közbecsü útján kárpótolni. Így történt Budapesten a sugárút építésénél.

Azonban Deésen ezt nem várják, midőn kártérítés nélkül is szabadon ronthatnak.

A levágásokat azonban nagyon is izléstelenül és kellő tapintat nélkül tették. A templom kerítésénél a régi, mérnökileg szabályozott járda leszedetvén: a bévágott nteza szélére alacsony és a szekerektől járható járda téteték le. Ez okon az egyház körfal melletti bérházának lakói szobájokba csaknem nyaktörőleg járhatnak, a régi járdából egy darabocskára rész a ház előtt magasan fennhagyatván. Egy oszlop a templom körfalánál aláásva és kidülő félben. Már a leszállított és a szekerektől taposott járdán embereket is gázoltak le, s tőnek nyomorékokká. A kisdóvodai lakházak izetlen lépcsőkkel látvák el. A Henter házba a bemenetel csaknem lehetetlenné lön téve.

Holott a díszes épületek mentén, részint a régi járda megtartandó s az óvoda során magasabb járda lett volna építendő. Az ép izlést csak is így lehet kielégíteni. Az építészeti izlést azonban az illetők nem vették figyelembe. Horácznak az izléstelen emberekre irt satirája jut eszünkbe: „Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis.”

Megvalljuk a piac soron a konsortium által épített új körfalat sem helyeseljük az ő bástya lerombolása helyett. A kántori ház piacz felőli falzatán létező nagyszerű oszlopzatok az új körfal kicsinyességét szemlátomást feltüntetik.

Emlékezzünk az 50-es évekből Br. Eötvös József, Kazinczi Gábor, Henzelmán Imre és Rómer Floris Deésen átútasván: a nagy templom körzetén emelkedő s a magyar királyok dicső korszakára emlékeztető lörésekkel ellátott nagyszerű bástyákat egész figyelemmel nézték s az országban egyetlen

## A „SZOLNOK-DOBOKA” TÁRCÁJA.

### Bucsú Sz. K. ravatalánál.

(Deés, 1876. aug. 1.)

Pihenj drága nő csöndesen!  
Elhervadt nemes kebeled;  
Nem látunk téged sohasem,  
Isten veled! Isten veled!

Mi szép valál te egykoron,  
Az élet zsöngé tavaszán!  
Te karcsu rezgő lilium!  
Te nyulánk halavány leány!

Tündér alaknak képzelünk,  
Mint lengett könnyű termeted;  
Hajnal-habként jövel felénk,  
Fényben uszott tekinteted.

Ajkidról az édes beszéd,  
Lelkünkre oly bájlón hatott,  
Mint nyiló rózsza hinti szét  
A felüdítő illatot.

Szépségedről dal zenge föl  
Ezüst lantnak lágy hurjain,  
És kísért, míg deli nő löl  
Kedvelt férjnek hű karjain.

Két tizedig tündér-honá  
Tevéd a házi életet:

Férjed boldogság ringatá,  
Téged szent dicső övezett.

Most már mindennek vége lön!  
Kialudt fényes életed!  
Szemünkön rezg a bucsú-köny:  
Isten veled! Isten veled!

Medgyes Lajos.

### A mai Oroszország teremője.

Péter, kit a múlt század első felében neveztek „NAGY”-nak, kinek 1872-ben két százados ünnepét ülték a muszkák, a vallásbani erőszakos változtatásokkal kezdette birodalma alkotásainak nagy művét. Megszüntette a pátriarcha pápai méltóságát, melynek kiállhatlan hatalma egykoron oly nagy volt, hogy tőle eredt minden törvénykezés, ő parancsolt élet és halál fölött s évenként egyszer a főváros utczán lóháton vonult át, midőn a csár gyalog fogta a ló kantárszárát. Péter magát tette az egyház fejévé. Hadrián volt az utolsó nagy patriarcha, s halála után nem kapott utódot. Valami sokat Péter nem adott a papokra és emberiségre. Nővérét: Sophiát kolostorba küldé; sok papot és szerzetest, kik eselt szöttek vagy morgottak ellene, kivégeztetett; mikor a svédek ellen vívott narvai csatában tüzéségét elveszté, a harangokat mind összeszedte a templomokból; eretnekekkel bizalmas lábon állt, a bójtben húst evett, sok egyházi törvényt megszegett; az oroszokat szakál és franczia ruha viselésére kényszeríté, és több oly új

szokást erőszakolt a népre, melyektől a vallásos oroszok ugyancsak borzongtak. Ezért nevezte őt Talitzkót „antikrisztusnak” titokban nyomott rőpiratában, melyért a csár őt holtra füstölteték.

Péter sok kolostort megszüntetett s az Ausztriából magukat becsempészett jésuitákat menten kikergeté. Gunyt üzött a hierarchikus szertartásokból.

Kegyetlen volt nagyon. Midőn első bécsi útja alatt a papoktól fölzaklatott strelitzek (lővések) föllázadtak, a visszasiető csár nemcsak hogy halálra ítélte őket, hanem forma szerint gyönyörködék a vérben és kinoztatásban. „Mily nagy volt a kivégzett strelitzek száma, onnan is képzelhető, hogy nemcsak a Moszkvát körülvevő három fal minden lörésén volt kidugva egy egy gerenda, mindegyiken három—négy kivégzettel; hanem a nagy piaczra rakott gerendákon is sorostól függtek a lázadók, s maga a csár mindig ott járt kelt bojárjaival az executió helyén, s gondja volt, hogy a nyakravaló jó szoros legyen. E végrehajtás vagyis mézárálás után I. Péter, egész haláláig, a legteljesebb hatalommal s minden legkisebb ellenmondás nélkül vezeté az egyházi és világi ügyeket, ugyancsak éreztetve nemességével a szolgaság jármát s eltörölvo a szűletés különbségeit. Régi, csári családokból való hercegeket ítél a legmegalázóbb büntetésekre, néha nyilvános fölakasztásra; gyermekeiket pedig szolgálai dolgokra, még hajószolgákat is csinálva belőlők. Minden nemest nagy büntetés terhe alatt kivétel nélkül kényszerítve katonai szolgál-

magasztos építménynak tekintették. Nézték és bámulták a harangozó által lakott bástya kapujánál a felvonó hid maig is épségben fennálló helyét. Mondák: hogy ezen bástyákban a reformáció előtt szerzetes papok lakhattak; s a népvándorlás korában nagyszerű erődnek tarták, midőn még az ágyuk használatban nem voltak. Arányi Lajos pedig, ki V.-Hunyadvárát országos költségen saját rajza után rendezé felépíttetni: ez új körfal rajzát megtekintvén, sajnálattal nyilatkozott a piaczi bástya s az ő körfal lerontása fölött.

Most mindezen ősi bástyák lerombolása bizonyos körökben el van határozva. Már az utcák leszállításával s alapzataik aláminazásával sorsuk fölött a koczka el van vetve. A piacz felől megkezdett kiesínyes körfallal akárák az egészet körülvenni. Nem szükség, hogy semmi a lelket nemzeti multunkra s dicső királyaink emlékére viszsza vigye. A multnak minden szent emlékeit meg kell semmisítniök, nehogy az utókor szíve feldobogjon. A jelenkor törpeségével kell kipótolni az erőteljes, a századokra emelt építményeket. Hajlángóvá és szolgálalkivó csak is így tehetni az ivadékot.

Közelebből a ref. egyház egyetlen piaczi épületének, az ugynevezett ópatikának lerontása is határozatba ment, holott ide egy diszes épület emelkedhetett volna s bütyje lenne azon nagy lejtőnek, mely a piaczig vonul. Egészen maszkirozná a lejtős helyet s disze lenne a piaczornak. Leromboltatása esetében a papi telek undok magosságban állana, s végre is, mint töltés lesuhanna. Vagy tán ez is a cél; hogy az egyház minden épületét lerontsák s a már is másodrangúvá süllyedt egyház teljesen megsemmisüljön. \*)

Jövőben azonban a dolgot az illető egyházi előjáróság fontolóra veendi.

Nem elég kimondani: mi a kilátásnak és a szemnek alkalmatlan, azt már el kell távolítani; sőt inkább befolyásunkat irányozzuk oda, hogy mások sérelme s a szép izlés megrontása nélkül virágoztassuk fel szék-városunkat. Az ispotájház piacz felőli falát mármorirozni kell annak lerontása helyett. A sikátort pedig kőlépcsőkkel látni el; felül az ispotáj házig menedékesen a helyet feltölteni; a levágás s az oldalbástya és templom kerítés s a papi körfal aláásása

\*) Ha ezen állítás léteznék, nagy felelősség terhelné a város és az érintett egyházközség előjáróságát. Szék.

latra. Szóval életük és vagyonuk fölött saját önkénye szerint rendelkezett.

A vén bojárokat szidta, mint a bokrot, s pompásan mulatott, ha kedvenceit, kik nagyobbára megugrott pástétomsütő legények, külföldi szökött katonák és matrózok, romlott üzerek valának, bohóczruhákba öltözteté. A legvénebb, beteg bojárokat is kényszeríté, hogy hagyják el a megszokott Moszkvát s költözzenek a mocsáros Pétervárra, holott épen az orosz nemességnek köszönheté, hogy nővére Zsófia egykor nem záratta kolostorba s barátát nem avattatá föl.

Sok hasznos újítást csinált az orosz kormányformában, hadseregben; a kereskedelemre nézve üdvös rendszabályokat léptetett életbe; nagy közmunkákat vitt ki; tengeri közlekedést, csatornákat, városokat, erődöket, nagy épületeket hozott létre, vagy tervezett; tudományos intézetek egész telepét állítá elő; változtatásokat tett a viseletben, szokásokban, erkölcsökben és hajlamokban.

Midőn a szerencsétlenségnek, (hogy XII. Károly svéd király Narvánál megverte seregét) hírért vette Nowgorodban: paraszt ruhába, foltos csizmát vett föl, könyeket hullatott s türelmetlenül rendelé, hogy senki se merjen hadi dolgokról beszélni. Békés tábornokai előtt, kik e háboru ellen voltak, szertelenül kedveskedett, s mindent elkövetett, hogy a svéd királyt (kit később oly hatalmasan legyőzött s birtokaiból kipusztí-

nélkül a végett, hogy ezek önként ledüljenek.

Most már annyira le van vágva a hely, hogy a templomba való bejárás csaknem lehetetlen és sikos időben életveszélyes. Egész botrány van előidézve a vallásos néppel szemben. Még a németek sem merték a vallásos életet sértő eljárásokat követni. Az elvet: „gyűlöljenek csak féljenek“ ők sem merték kimondani. Tudjuk, hogy Kaunicz jelszava: „Hungariam faciam miseram, deinde catholicam, obedientem et austriacam,“ mekkora ellenszenvet gerjesztett az egész országban, s miként villanyozta fel a nemzetet vallásos szabadságának s alkotmányos függetlenségének kivására! A nyomás mindig ellennyomást szokott szülni. Ez a természet örök törvénye. Jegyezzék meg jól ezt az illetők. M—s L—s.

### Megyei élet.

Kaczkó, augusztus 12. 1877.

A mai napon nem mindennapi jelenetnek volt tanuja ez igénytelen község. Már kora reggel a Szamos mentén lévő falvakból többen gyülekeztek föl, ezek közt e kerület közkezdésszerű képviselője Simó Lajos kedves családjával; Kászonyi Sándorné, Rácz Albert, Rácz József, Hosszu László, s több mások, kik később a helybeli helyét hitűek imaházába gyűltek föl, hol — a rendes lelkésznek jövedelmezőbb állomásba lett eltávozása következtében — deési lelkész Kovács Samu tartá meg az aratás ünnepét. Ennek végeztével, a már közhírré tett egyházi közgyűlés megtartatott, honnan egy bizottság küldetett ki, egy oly alap előteremtésére, hogy ezáltal egy rendes lelkész tarthatás lehetséges lenne, ki által a Szamos alvidékén elszórt magyar hivek összetartassanak s így a kaczkói anya egyház élete biztosítva legyen a vele csoportosított alóri, szeleeskei, galgói, pojáni, sósmezői és ilondai leány-egyházakkal. Több kebli intézkedések után, — a többek közt gondnok Róth Pálnak a kaczkói — és kebli gondnok Bodor Bertalanának a szeleeskei egyház részére ajánlott diszes szekrényért köszönet határozatván az elosztott közgyűlés hiveire Róth Pál s kedves neje és özv. Ujfalvy Ádámné vendégszerető hajlékukban terített asztalok várakozának.

De e magasztos ünnepet még emlékeztetéssé teszi, azon felmerült általánosan kifejezett óhaj, hogy e községben egy állami népiskola felállítása e vidékre nézve elodázhatatlan élet-szükség. Ugyanis Deéstől a Szamos mentén egész Berkeszig egyetlen népiskola sincsen, ide értvén

tott), békére birja, e végett igen előnyös és lehetetlen föltételeket ajánlván.

Hatalmas szeszélye: Szentpétervár építése kétszázezer orosz életébe került. Azért építé ezt minden áron, mivel előszeretetének fő tárgyában, a hajós seregben a vén Moszkva ablakaiból nem gyönyörködhetett; továbbá Alexander és Constantin példája lebegett előtte, s ezeket követve, ő is egy városban akará megörökíteni nevét; végül ifjúkori emlékei miatt utálta Moszkvát, s ha szépszerivel eszközölheti szívesen tette volna a földdel egyenlővé.

1715-ben el is rendelé, hogy Moszkvában nem szabad többé kőházat építeni és javítani, mert a kő Szentpétervárra kell. Ezért sok moszkvai ház pusztult el. Szerette bosszantani, kedvetleníteni azokat, kik Moszkvát kedvelték. Mit törődött ő jobbágyságával! Az embereket úgy tekinté, mint az ő kedvéért alkotott bábokat. — Tett sok olyas dolgot is, melynek egyéb oka nem lehetett, mint mások kedvetlenítése. Gyakran leghűbb szolgálótól, vezéreitől, miniszterektől, ha betegek voltak is, megkövetelte, hogy bohócz ruhában, álarcz nélkül a bohóság kocsiján körülroboogjanak. Mások gyöngéd nőket kényszeríté, hogy igrák le magukat. Majd fiatal lányokat, kik a gyalázattól természetszerűleg iszonyodtak, arczütésekkel regulirozott.

És mikor meghalt, néptelen országot hagyott hátra Békés és hadi mézárásai, Sziberia, Péter-

minden felekezetet is. Szeleesken, csak helye van s némi alapítványa —. Galgón is kevés nyoma van egy létezett magyar iskolának. Galgót illetőleg e lapokban sürgettetett egy népiskola felállítása, hogy mit tett ez érdekében, a megyei tanfelügyelő nincs róla tudomásunk. (hát a széki és füzesi népiskolákat a közeledő tanév megnyitva fogja találni??!) Azonban mi inkább óhajtanok egy népiskolának Kaczkón leendő fölállítását. Ugyanis ezen községnek központi fekvésénél fogva meg vagyon a maga fejlődhetési előnye, nem említvén, hogy itt az abszolút korszakban közgazgatási hivatalok, csend- és pénzügyőrség is székel. Szeleeske, a töltött államút egyenes irányával távol benn maradt, s így nehezen hozzáférhető. Galgó távolsága miatt nem kellő központ, az igaz, hogy az e vidéken szorványosan lakó magyarok közül ezen helységben tán legszámosabbak, de itt tekintetbe veendő, hogy Kaczkón számos izraeliták, s az oláhok is, kik közt az ugynevezett nemesek, nem lévén saturálva natiónalista balfogalmakkal — igen nagy contingenszt szolgáltatnának a leendő népiskolába. S ennek létesítését nagyon megkönnyítené és gyorsítaná, ha az itt levő birtokosok: Naláczy, Dezsőfy, Cserényi, Mósá, Ujfalvy, Róth, Voith, Bodor, Csizsár — s ezen vidék kisebb s nagyobb birtokosai az államnak ezen népiskola felállításában némi segédkezet nyújtanának.

M—g—ra.

M.-Lápos, 1877. augusztus 14.

Tekintetes szerkesztő ur!

A fürdő-idény az emberiségnek sok tekintetben hasznos, mert nem csak gyógyhatásával szerez némelyeknek, testi üdülést: hanem még azon felül, a szórakozásra is bő anyaggal kedveskedik.

Az ez idei fürdő ivadot mi is felhasználni óhajtván, folyó hó 5-ére a sztojkai fürdőn egy „jótékony czélú“ táncvigalmat rendeztünk, mely minden tekintetben meghozta a kívánt sikert: mert a mulatni szerető ifjuság táncolhatott, az ügy pedig, melyért a táncestély rendeztetett, igen szép összeget, mint tiszta jövedelmet mutathat fel.

Összes bevétel a felülfizetésekkel együtt 111 azaz egyszázötvenegy forint volt; felülfizettek pedig a következő t. vendégek:

Idősb Voith Jakab ur 3 frt, ifj. Voith Jakab ur 1 frt, Bárdy Károly ur 3 frt, bálványosváraljai Boros József ur 3 frt, Beseneki János ur 1 frt, Petki Sándor ur 1 frt, Nagy Abel ur 2 frt, Veres László ur 1 frt, Nagy Lajos ur 1 frt, Szigeti Miklós ur 1 frt, özv. Stábler Józsefné urasszony 2 drb. 1 frtos tallért. Fogadják mind-

vár és más erődök építése, a kikötők és a csatornák több emberéletet nyeltek el, mint századunk valamennyi háboruja.

S ez adatokat oly istenfélő porosz írja, ki szemével kísérte „nagy“ czár életét, s bár teremő, szervező, uralkodói tehetségét bámulta, az embert elítélte benne.

Fia, a vallásosan nevelt Alexis, nem ragaszkodott atyjához és műveleteihez. Pétervárra azt mondá, hogy nem sokáig fog fenállni. A hadakozást nem szerette s a bibliát tudta könyv nélkül. Péter czár ezt szemére is hányta, azt irván neki, hogy inkább hagyja idegenre trónját, mint ő rá, s hogy fél év alatt javuljon meg, különben lemetszi, mint valami megfénésedett tagot. Alexis meg is szökött tőle, félve életét. És ez a fiu meghalt. A rossz világ állítá, hogy a czár fölhasználta ellene gyógytárát. A czár pedig azt állítá: hogy ijedségben halt meg, midőn halálítéletét felolvasták előtte. S a trón csakugyan idegenre maradt: a lelencze, a markotányosnőre, az amazoni természetű és lelkű Katalinra. Egyedül ez tudta a czár dühét enyhíteni. Egyszer Katalin előtt darabokra tördelt egy velencei tükört, ezélatatosan mondván: „Látod, csak kezemet kell mozdítani, s minden visszasüllyed a porba, a honnan került.“ „Igen — felelé Katalin, — ön összerombolhatja házának diszt, de vajjon ez által szebbé teszi-e?“ S a czár megszéledült. (H.)

nyáján hálás köszönetünket nemes adakozásukért. A fennebbi összegből levonva a 47 frt 61 kr. kiadást, marad a m.-láposi állami népiskola könyvtár alap javára: 63 frt 39 kr. o. é. tiszta jövedelem.

Ezen nyílt számadás közléseért tekintetes szerkesztő urat kéri az állami iskola tanítói testülete.

## Karsz vára.

Az ázsiai orosz-török hadjáratoknak Karsz városa képezi első és legfontosabb működési célját, s vára és vidéke századok óta szolgált a legvéresebb küzdelmek színterül.

Először szeldsukok ragadták ki a byzanti császárok kezei közül. Később a mongolok kerítették hatalmukba, s ezeket a törökök követték, kik Karsz környékéből külön pasalikot alkottak. E pasaliknak III. Murád szultán által megerősített székhelyét nem ok nélkül tartották a birodalom egyik leghatalmasabb védbástyájának. Nadir perzsa sah 1774-ben június elejétől október közepéig, tehát négy hónapon át ostromolta sikertelenül. Pedig ezt megelőzőleg a török hadserget Karsz fensikjén nyolcz óráig tartó véres ütközetben tökéletesen megsemmisítette. Ámde Karsz őrsége hőiesen védte magát. Végre ha nem is a törökök katonai hatalma, de az égály zordonsága visszavonulásra kényszerítette az ostromló sereget. A várat később is ostromolták a persák, de mindannyiszor sikertelenül.

Annál gyengébben viselte magát Karsz török várőrsége Paskievics tábornok ellenében 1828-ban. Ámde a muszka rubelek akkor is többet ártottak a várnak, mint a muszka bombák és granátok. Alig hogy Paskievics Gumri orosz határerősségből (a mai Alexandropolból) hadaival fölkerekedett, már nyolcz nap mulva hatalmába kerítette az egész török tábornok, s 1828. június 23-én Karsz városát és várát megadásra kényszerítette. A várnak — orosz tudósítások szerint — 11,000 főből álló őrsége volt 151 ágyúval, s mégis feladta magát.

Az 1828-diki nyomoruságos védelemmel bámulatos és tiszteletre méltó ellentétet képezett az 1855-iki, mely Williáms angol tábornok s Kemety magyar tábornok vezénylete alatt s több kitűnő angol és török tüzértiszt támogatása mellett június közepétől november végéig tartott, s mely az ujabbnak egyik legdicsőbb fegyvertényének méltán tekinthető. A derék őrséget utolyára is az éhség törte meg, melyet a segélyül várt török felmentő sereg késedelmessége idézett elő. Muraviev orosz tábornok annyira meg volt hatva a hőies bátorság és kitartás által, hogy az őrséget katonai tisztelgéssel és zene szóval fogadta, mikor a várból kivonult, s a tisztektől még kardjaikat sem vétette el.

Karsznak igen szép, festői fekvése van egy meredek sziklacsucs lábainál. A város kellő közepén emelkedik föl egy nagyon meredek sziklakup nem régen épített fellegrárával, mely az egész város fölött uralkodik. A hogy lábai körül a városon keresztül folyó Karsz-csaj kigyózik, melyen régi kőhid vezet keresztül. Az utcák, mint valamennyi keleti városban, szűkek és piszkosak és az éhes kutyák nagy csapatokban barangolnak szerteszét az utcákon. Nagyobb és jobban épült ház kevés van Karszban és a szegényebb osztályok sárból épült kunyhokban laknak. A jobb házak sötét színű kővekből épültek s kívülről igen komoroknak látszanak.

Karsz városa, még mielőtt az oroszok kezére került volna, igen sokat veszített nagyságából, népességéből és jóllétéből a török-persa háborúk rombolásai miatt. A vár az egész Ázsiának egyik legfontosabb és legnagyobb szerű erőssége. Kettős szilárd kőfal és három hatalmas külső erőd védelmezi. Az erősség tulajdonképeni belső területe meglehetősen nagy, s ott vannak elhelyezve a fontosabb épületek is. 400 toise-nyi hosszúságú éjszaki oldala meredek sziklához támaszkodik s a többi három oldallal együtt csaknem 700 toise-nyi rendetlen négyszögöt képez. A fellegrár a város közepén emelkedő sziklacsucson az egész várnak legfőbb védelmi pontja. Három főosztályból áll az, melyek lépcsőszerűleg ereszkednek alá a városba.

A keleti torony rendkívül erős előretolt erődöt képez. Az oroszoknak kétségkívül nehéz napjaik lesznek, míg ez erősséget hatalmukba kerithetik. (V. U.)

## VEGYESEK.

— **Ö császári és apostoli királyi felsége,** legkegyelmesebb urunk születésnapja városunk is méltóságteljesen ünnepeltetett meg. Pénteken, ez ünnepély előestéjén a város fényesen világított kis nem egy helyt voltak az ablakokban diszes „transparent“-ek láthatók. Tegnap délelőtti fél 10 órakor a megye közigazgatási központi és városi tisztviselők, az itt székelő különböző államhivatalok személyzete, a császári kir. mentelep és m. kir. honvédség tisztikara, a megye tanácskozási termében gyűltek egybe s pont 10 órakor főispán br. Bánffy Dezső ur ő méltósága vezérlete alatt egész ünnepélylyel vonultak előbb a róm. kath., azután az ev. ref. egyházakba s hallgatták végig a fényes egyházi szertartásokat, melyeket a honvédség üdvölvései s a piacon felállított taraczkok durrogásai emeltek. Az ünnepély végeztével valamennyi megyei, állami és városi tisztviselő s a katona tisztek a megyeházhoz visszatérvén, hivatalfőnökeik és előjárók által ő felsége s az uralkodóház iránt táplált tántorithatlan hűségüknek adtak kifejezést, mely üdvkívánatok még az nap miniszterelnök ur ő méltósága útján a legmagasabb trón számolya elé juttatva lettek. Délutáni 2 órakor főispán ur ő méltósága hivatalos ebédet adott, melyre a katonai és polgári tekintélyek hivatalosak valának. Főispán ur király ő felségére emelvén poharat, a jelenvoltak e felköszöntést állva hallgatták meg s harsány éljenekkel kísérték.

— **Ö felsége** a kabala-pataki gör. szert. kath. templom belfelszerelésére magán pénztárából 100 frtnyi segélyt méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

— **Műkedvelőink** 61-ik színelőadása holnap (hétfőn) lesz. Előadatik a „Czigány“ 3 felvonásos népszínmű. A czimszerepet Csomafay Antal, „Évit“ Szalánczi Lajosné újon belépett tag játsza, szóval élvezetes estének nézünk elébe.

— **Hymen.** Bárá Győrfi Géza a múlt hét végén Kolozsvárt tartotta esküvőjét a bájos Katona Margit kisasszonnyal. Áldás és hoszan tartó boldogság kísérje e frigyet.

— **Incze Ferencz** helybeli polgári iskolai tornatanító, a múlt héten Kolozsvárt a tornászati elemi felső és polgári iskolai tanképesítő vizsgát jó sikerrel tette le.

— **Oláhláposi Hanschild György** urtól vettük a következő tudósítást: Elmellőzhetlen, észrevételül teszem a közvélemény bírálására, miszerint az o.-láposi felső hid szabása és építése oly rövid, hogy az alatt a vizáram el nem férhet semmi szín alatt, és ez által sok kárt fog okozni a megyei és helybeli közönségnek, — a tks szerkesztő ur segíthet rajtunk a sajtó útján. (Ajánljuk az illetékes urak becses figyelmébe. Szerk.)

— **Szamosujvárt** e folyó hó 12-kén — a mint hallottuk — az önkéntes tűzoltók gyakorlatot tartottak, melynek végeztével a körűi kénes fürdőbe vonultak ki, hol a nagy és diszes közönség reájok már várakozott. Itt a szabadban rendezett kedélyes, élénk tánczvigalom éjfélt utánig tartott. Mindezeket azonban csak a puszta hír csacska szája után közöljük, mert ámbár két teljes tollnak becses ígérétét bírjuk lapunk érdekében, de úgy látszik Szamosujvárnak szilárd akarat a megye közönségétől való elzárkodás és tartzkodás. E század elején a megyei vagy helyesebben az államút hálózatából történt kihagyásáért a legfelsőbb forumig folyamodott; jelenleg pedig közéletével kíván ismeretlen lenni a megye nagy közönsége előtt, a mennyiben szerény lapunk e megyének hivatalos közlönye az ottani mozzanatokról többnyire koshahirekből vagy más lapok és csak nagyon ritkán értesül saját levelezőink útján, s a város hatóságán kívül egyetlen polgára, még olvasó egylete sem rendelte meg. Korábbi eljárásának ma érzi káros következeit, ez utolsó, (hogy t. i. magát különbfé-

képen a megyétől mintegy elszigeteli) lapunk sem lehet nagyon előnyös.

— **Mult csütörtökön** tartatott meg a végtárgyalás az olvasóink előtt ismeretes „Pataky Lujza“-féle hagyatéki ügyben hamis eskü és hamis tanuskodásra való felbéreléssel Kis Károly és társai által elkövetett csalási bűntényben a végtárgyalás. Elnökölt: Veszprémi Antal, bírák: Cserei Gábor és Hosszu László jegyző: Váradi István. Vádló: Kabós Sándor kir. alügyész. Védő ügyvédek: Dr. Deésy László, ügyvéd Munteanu Ágoston és Mann Gábor voltak. Rácz László és Kis Károly egyenként 6, Kovács Samu és Tokay János pedig 2—2 évi hetenként egyszeri börtönnel súlyosított szigorú fogságra ítéltettek, két első vádlott fellebbezett. kir. ügyész az ítéletnek írásban közlését, két utóbbi vádlott 24 órai gondolkozási időt kérték. A megye tágas tanácskozási terme zsúfolásig megtelt, érdeklél hallgattuk legkivált a Munteanu Ágoston talpraesett védbeszédét, sajnáljuk, hogy azt általában a reggeli 10 órától esti 6 óráig tartott végtárgyalást térszűke miatt részletesen nem közhelhetjük.

— **Az ideai dinnye,** a hódmezővásárhelyi orvosok szakértő véleménye szerint nem fejlődhetvén ki és érhetvén meg tökéletesen, azoknál, a kik jóízűen élvezik, hasmenést, hideglelést s gyomorhurutot idéz elő. Jó lesz ezt figyelembe venni.

— **Bel- és külföldi apró hírek.** Király ő felsége — mint Zágrábból f. hó 13-ról távirják — a határőrvidéki pálya ügyében Bécsbe indult küldöttséget fogadni nem fogja. — A trónörökös aug. 23-án indul Isztriába, s a tengerparti katonai művek és intézetek megsemlőlése után még ez évben Fiuméba érkezik, honnan a dunántuli kerületen át Budapestre érkezik s az óbudai hajógyárt fogja megsemlőlni. Azon körut, mely tervbe van véve a magyar korona területén, az időnyre van kilátásba helyezve. Nem törvény rendeli, de jó szokás szentesíti azt, hogy az uralkodásra hivatott közvetlen érintkezésből ismerje meg népeit. E körut programja még nincs megállapítva. — A vámtárgyalások Németország megbízottjaival titokban és lassan haladnak. Mondják, hogy a német megbízottak végleges megállapodásokba nem ereszkednek. Ezt különben megbízásuk természete hozza magával. — Az osztrák birodalmi tanács a jövő hó 3-án kezdi el üléseit. Az ülésszak kezdetén egyelőre a múlt ülésszakon félbehagyott javaslatok kerülnek tárgyalásra. — Albrecht főherczeg, mint Bécsből sürgönyzik, a Németországból visszatérő s hazafelé utazó Kogolniceanu, oláh külügyministert fogadta. Hogy ez eset feltűnést keltett, abban nem kételkedünk, de világos, hogy az oláh külügyminister értekezésének az osztrák-magyar főhadparancsnokkal nem lehet más jelentősége, mint az, hogy amit Andrásynál elrontott, azt Albrecht főherczegnél helyre ne hozhassa. Kogolniceanu különben nagyon „futólagosan“ használja Bécsben a „kurát“ s Bukarest felé van újra útb. (M. H.) — A Balkántól délre az oroszok eddigelé 12,000 embert vesztek. Augustus 13-án Topkenynél a törökök az oroszokat megverték s négy ágyújat elvették. — Ozmán pasa négy órányira közeledett Tirnovához. — Mehemed Ali Ozmán-Bazárnál áll; Szulejman pedig Slivnótól a Balkánon át, Szlavarjekáig nyomult előre s most Ozmán-Bazár felé tart, hogy Mehemed Alival egyesüljön. Csapatai Erasim pasa vezetése alatt Coisból, Carlovából, Koloferből s így az egész Balkánból kiverték az oroszokat. — Oyrghosnál az oroszok hidat vertek; Küstendés a törökök hír szerint elfoglalták. — Abdi pasa figyelő-hadtestet visz a görög határra. — A határőrvidékiek vasútügyi kérvényét a királynak Mollynari adja át; a küldöttséget a király nem fogadja. (K.)

— **Laptársunk a „Szilágy“-ból** értesültünk, hogy a megye alispánja minden oly közérdekű hivatalos közleményt, a mely sokszorosítva a szolgabíráknak megküldetik, a megye közlönyének megküldi, biztos tudomásunk van arról, hogy megyénk központi irodájához is megtehető a rendelés, miszerint mindennemű — a sokszorosító gép alól kikerülő hivatalos közlemény lapunknak is megküldessék, fájdalom azonban e rendelés csak nagyon ritkán teljesítettik.

Felhívjuk tehát az irodaigazgató ur figyelmét, hogy e mulasztás jóvátétele iránt hathatosan intézkedjék, mert ez által a nagy közönségnek és semmi esetre sem a szerkesztőségnek tesz kötelességeiből kifolyó hasznos szolgálatot.

**Hivatalos közlemények.**

Szolnok-Dobokamegye főispánjától.

757. szám 1877. elnöki.

**K ö r r e n d e l e t**

a megye valamennyi szolgabírájához, Szamosujvár, Deés, Szék városok polgármestereihez.

A kolozsvári történelmi mű- és ipar-kiállítás rendező bizottsága által velem közölt felhívás szerint Kolozsvárrt, f. 1877. évi deczember 2-án iparmű történelmi kiállítás lesz, melynek tiszta jövedelme a kolozsvári „jótékony nőegylet” alaptőkéjének gyarapítására fog fordíttatni.

E kiállítás három — u. m. I. Műtörténelmi, II. Ásvány, ásatag, nyers anyag és felkészítmények, III. Faipar és erdőtermények-osztályra terjed ki. Az ezen osztályokhoz tartozó kiállítási tárgyak a „Szolnok-Doboka” — megyénk hivatalos hetiközlönye — f. évi 23. és 24. számaiban részletesen ismertetve lettek, azért tehát ismétlésekbe nem bocsátkozom s csupán az ottan közlöttre hívom fel a czim figyelmét utasítván, hogy a czélba vett kiállítás sikerére befolyásával és buzdító szavaival közrehatni hatósága területén minden kitelhető módon igyekezzék, hogy ugy a községek mint egyesek a kiállításban részt vegyenek.

Még fennlévő hazai műtörténelmi kincseinknek ezen első kiállítása tehát a jótékonyágnak, hazai régiségtannak és iparnak, egyaránt szolgálatot fog tenni.

E kiállítással nemcsak az czéloztatik, hogy a hazarészünkben még meglévő érdekes műtárgyakból gyűjteményes kiállítás hozassék létre, hanem a szándék egyúttal, az erdélyi részeknek ipari czélokra felhasználható ásványi- és fa-anyagait megismerés és felhasználás végett a hazai és külföldi iparnak felmutatni.

Hazarészünk, az egykori Erdély, felette gazdag oly kincsekben, melyek részben egészen ismeretlenek, részben nem méltattnak kellő figyelemre, mindamellett is, hogy nyereségesen fellehetne azokat használni, sőt mint kiviteli árucikkeket még nyers állapotjukban is értékesíteni lehetne. Megyénk északi vidéke különösen gazdag ásványokban s általában kőzetekben, melyek az ipar által értékesíthetnének, ugyszintén szerszámfában is.

Minél fogva ujabban felhívom a czimet, hogy a kiállítás létrejövetelét érdeklődésével akként előmozdítani sziveskedjék, hogy így az minél fényesebb sikerrel létesüljön s ez által alkalmat nyujtsen mindnyájunknak ama kincsek megismerésére és tanulmányozására, melyek a multból fennmaradtak, valamint megismerésére azoknak a nyersanyagoknak, melyekkel a természet jósága oly gazdagon megáldotta hazánk e részét.

Végre figyelmeztesse a községeket és magánosokat, kik a kiállításra tárgyakat szándékoznak beküldeni, hogy bejelentéseiket legkésőbb f. évi szptember 15-ig a „Kelet” czimű politikai napilap szerkesztőjéhez: Békésy Károly urhoz, mint a kiállítási bizottság titkárához Kolozsvárra megtenni sziveskedjenek; a kiállításra szánt tárgyaknak beküldési határideje később annak idejében fogván közzététetni.

Deésen, 1877. augusztus hó 14-én.

Br. Bánffy Dezső, főispán.

**Közzgazdászati.  
Paradicsom-alma.**

Háztartásunkban a paradicsom-alma kiváló helyet foglal el, ritka ember, ki zamatos savanyu izét ne szeretné. Rendes körülmények között nálunk augusztus 15—20-tól a dér előltaig van bőségben. A ki nagyon szereti igyekezik ellakni

magát vele; vagyis a paradicsom élvezetében kárpótolni ez egy hónap alatt magát a más 11 hónapért. Gazdasszonyaink, hogy továbbra is biztosítsák magoknak a paradicsom élvezetét, főzik, aszálják. Ez alatt aztán lehet sürgést forgást látni. A mennyi üveg mind előkerül a kamarából, csak látni kell a nagy munkát, mely által az egész konyha hadi lábra van állítva. S az eredmény ennyi fáradságos munka után még sem mindég biztos. A főzött paradicsom könnyen felpezsdül, az aszalt, ha nincs tökéletesen kiszáradva megrökönyödik, s bárhogy is, de nem eredeti izü. Ne toppints piczi lábaiddal, tiltakozásodnak adva ezáltal kifejezést, kedves kis gazdasszonyom; hisz rég tudjuk, hogy vidékünk női mindenben vetélkednek, a mit tökéletesíteni lehet. Halgasd végig tapasztalatom eredményét, s ha tökéletesebbet tudsz, csak ki vele, a Szolnok-Doboka gazdasági és kertészeti rovata örömmel nyujt rá alkalmat és módot tapasztalataid világosságáról elhárítani a rejtő vékát.

Igaz ugyan, hogy időszzerűleg most csak a paradicsom-alma télire való eltevésének egy előnyös módjáról kellene szólnom; azonban a töredekeknek soha sem voltam nagy barátja. Kezdjük tehát eleitől végig, helyszüke miatt azonban csak röviden.

Ha azt akarom, hogy korán legyen paradicsom-almám, február elején egy vagy két virág-cserépbe magot vetve, azt verőfényes ablakba helyezem. A kinőtt palántákat kettőssével jókora nagyságu virágcserepekbe kiültetem, melyeknek földjét nagyon kövéren előbb jól elkészítettem. Az így kifejlett növénynek kertem legsoványabb, de minden esetre napnak fekvő részében 2 láb, távolságra egymástól 6 hüvelyk átmérőjü és ugyan olyan mély gödröcskéket ásva kereken megdöngölöm. Egy rész közönséges föld, egy rész por, egy rész forgácstrágya s kevés finom porondból készített földvegyülékkel annyira töltöm, hogy a virágcserepből ovatosan földestől kivett növény, melyek közül csak az egyiket hagyom meg, jól elférjen. A buja növésnek indult növényt gondosan karóhoz kötöm s mellékajtásait kacsolom. A növény gyöke körülbelül virágzás idején ér el a sovány talajig s ekkor növekedésében megszorulva nem hajt oly hosszú ágakat; míg a fészekbe helyezett kövér föld elég táplálékot nyujt, hogy kis faalakká idomítva a legszebb gyümölcsöket fejtsse, még pedig ez eljárás szerint oly gyorsan, hogy május végére junius elejére szép piros gyümölcsökkel örvendeztet meg. Igaz, hogy evégre korai fajokat kell alkalmazni. A hidegtől pedig a tavaszi fagyok ellen ugy védeni, hogy a növényt ha lehet faedénnyel letakarni; de az utóbbi esetben minden esetre egy lábnyi vastagságban a trágyadombról vett trágyával kereken rakni és befedni.

Télire való eltevésének módja még egyszerűbb. A szükséglethez képest egy átalagnak, mely felül szabad, aljára lyukat furva belé vak csapot illeszték, ép és jól megért paradicsom-almával színültig rakom. Folyó vízzel, melyet előbb felforraltam, azután teljesen kihűtöttem színültig töltöm s hűvös helyre teszem. Három nap mulva a víz gyöngyözni és tajtékot hányni kezd, ekkor a vizet a vak csapón lebocsátom s más a fennebbi módon elkészített vízzel újból feltöltöm. Ezen eljárást 3—3 napi időközzel ismétlem 5-ször, vagy szükség szerint többször. Télire fagymentes helyre teszem. Ez eljárás szerint egész télen üde paradicsom-alma áll rendelkezésemre.

Jonás Rálint.

Felelős szerkesztő-kiadó PÁNCZÉL JÁNOS.  
Tárcavezető MEDGYES LAJOS.

**Hirdetések.**

Egy kitűnő szerkezetű francia etetőgép (Epinette), melyben egyszerre 66 darab különféle majorságot meg lehet hizlalni és télen nyáron alkalmazható szabad kézből eladatik Novelty Antal urnál Szt.-Benedeken u. p. Deés. (1—2)

**Bérbe adó helyiségek.**

Róth Pál piaczi házában a bolt helyisége és a deésaknai útban levő házában a földszinti és emeleti lakás f. év szept. 29-ikétől kezdődőleg bérbe adandó. (1—3)  
Értekezhetni a gyógyszerárban.

**Haszonbérbe kiadó birtok.**

**Kékesen,** Szamosujvár közelében, hol 1878. januáriusán kezdve szolgabírói hivatal és járásbíróság is székelni fog, egy 300 holdat tevő, első osztályu tagosított földbirtok, jó karban levő belsőségeivel és gazdasági épületekkel együtt f. év Szentmihály napjától kezdve több évekre haszonbérbe kiadó. Értekezhetni Incze Domokos kir. telekkönyvvezetővel Deésen vagy özv. Némethy Sándorné tulajdonossal Kékesen. (2—3)

**Haszonbérbe kiadó birtok**

**Némában,** Deéstől fél, Szamosujvártól pedig 3/4 órányira egy kényelmes lakással és jókarban levő gazdasági épületekkel ellátott, mintegy 5 holdat tevő belső telek, e y 15 holdnyi kaszáló gyümölcsössel, 5 holdas szőlő és gyümölcsös és 1 1/2 h l l as cseresznyés, továbbá: egy 197 holdat tevő tagosított külső földbirtok, folyó 1877-ik évi szeptember 29-től kezdődőleg több évekre haszonbérbe kiadó. Értekezhetni Bányai József tulajdonossal Némában. (1—1)

Sz. 1242.—1877. (1—1)

**Árverezési hirdetmény.**

Szolnok-Dobokamegye dobokai szolgabírói járásban kebelezett N.-Iklód községében az összes birtokosság koresomároltatási jogainak három egymásutáni évekre haszonbérbe adása tárgyában egyik birtokos mlgs Szabó József ur kérvénye folytán f. évi szeptember hava 2-án d. e. 10 órakor N.-Iklód községében a nyílt árverezés hivatalból meg fog tartatni 2100 frt kikiáltási ár és annak 5 százaléka bánatpénz betétele mellett.

K.-Szilváson, augusztus 11-én 1877.

Dobokai járás szolgabírája

Csiki László.

**Haszonbéri hirdetés.**

Özv. Pataki Gyuláné deési birtoka — a mi áll: 100 holdat meghaladó legjobb minőségű szántó- és kaszálóból — majortelek, kert és gazdasági épületeklől: 4 vagy több évekre haszonbérbe adandó. — Értekezhetni ügyvéd Nagy Miklóssal Deésen, vagy levél által a tulajonossal Kolozsváron. (3—3)

Szolnok-Dobokamegye alispánjától.

7209. sz. 1877. (3—3)

**Árlejtési hirdetmény.**

Szolnok-Dobokamegye központi iroda és börtönhelyiségei 1877/8-iki téli fűtésére megkivántató 360 köbméter tűzifa szállítására ezennel pályázatot nyitok, s az írásbeli ajánlatok tárgyalását, melyek 1877. szeptember 1-ig hozzám beadandók lesznek f. év szeptember 3-án d. e. 10 órára tűzöm ki.

Szeptember 3-án d. e. 10 óránál később érkezett vagy is a tárgyalás megkezdése után ajánlatok semmi szín alatt el nem fogadtatnak.

Deésen, 1877. augusztus hó 1-én.

Szarvadi Pál, alispán.